MAATALOUS

MARKKU VUORIKARI

Lampaat viihtyvät laitumella ja ulkona vielä pitkälle syksyyn, mutta niille on annettava lisäruokaa ja mahdollisuus päästä sisätiloihin.

Kesälampaan syksy unohtuu osalta kasvattajia

Teurastamot ovat tänä syksynä saaneet aiempaa enemmän yhteydenottoja eläintenpitäjiltä, jotka talvi lähes yllättää.

Lammas voi tuntua vaivattomalta eläimeltä kesän alussa, kun nurmi kasvaa runsaana. Laiduntavia eläimiä on mukava katsella ja maisema kohenee samalla.

Jo silloin pitäisi kuitenkin miettiä, mitä eläimille tehdään, kun sää viilenee ja ruoka vähenee. Viimeistään syksyllä lampaat tarvitsevat sisätilan ja lisäruokaa.

Riittämättömät tiedot eläimistä

Lampaita vastaanottavat teurastamot ovat tänä syksynä saaneet aiempaa enemmän puheluja, joissa kysytään lyhyellä varoitusajalla teurastusaikaa muutamalle eläimelle.

Usein ajatus on, että eläimet saa teuraaksi saman tien, kertoo Veljekset Rönkä Oy:n hankintapäällikkö **Anne Närhilä** Kemistä.

Syksy on muutenkin lammasteurastamoille kiireistä aikaa. Tarjontaa on paljon ja sopimustuottajien eläimet ovat etusijalla. Perusteita siihen on paljon.

”Harrastelampaiden omistajat eivät välttämättä tiedä eläintensä rotua ja painoa, eivät pysty keritsemään eläimiä, eivätkä tuomaan niitä. Eläinten teuraslaatu ei vastaa kriteereitämme. Se vaihtelee, ja on usein huono. Lisäksi paperipuolikin on monella hakusessa. Ne teettävät paljon työtä”, Närhilä kertoo.

Rahtiteurastusta, jossa lampaiden lihat palautetaan omistajalle, tehdään Röngän teurastamossa pääsääntöisesti vain sopimusasiakkaille.

Jonossa satakunta kesälammasta

Kemiläisen Röngän teurastamon toiminta-alue on laaja ja teuraskaritsojen haut suunnitellaan etukäteen.

Syksyn yllättämien harrastajalampurien eläimet pyritään noutamaan, jos reitti osuu sopivasti ja autossa on tilaa.

”Muutamaa eläintä emme voi lähteä hakemaan”, Närhilä toteaa.

Hän kirjaa yhteydenotot muistiin ja lupaa palata asiaan, mikäli paikka jossain vaiheessa sopii reitille.

Viime viikolla listalla oli noin sata kesälammasta.

Lisäksi teurastamolle on tullut useita yhteydenottoja aloittavilta lampureilta, joilla on lampaita tai jotka harkitsevat lammastaloutta.

Kaikilla ei ole ongelmia

Köyliössä toimivan Lallin Lammas -teurastamon tuotantopäällikkö **Kati Kaisajoki** kertoo, ettei kesälampaita ole tänä vuonna tarjottu teurastamolle aiempaa enempää, eikä niistä ole aiheutunut ongelmia.

”Monella omistajista on ollut lampaita ennenkin, rekisteröinti on kunnossa ja korvamerkit paikoillaan.”

Vain aikataulutus tahtoo olla hankalaa.

”Monen mielestä teurastusaika pitäisi saada heti, mutta yleensä sopivaa väliä joutuu odottamaan.”

Opaskirja olisi tarpeen

Iittiläinen **Kaarin Knuuttila** taas jakaa Närhilän ajatukset. Hänen mukaansa teurastuksia syksyllä kyselevien joukossa on selvästi myös uusia lampuriksi aikovia, joille alan käytännöt ovat vielä vieraita.

”On kuultu, että lampaalle on kysyntää ja halutaan myydä lihaa. Paloitteluun on paljon vaatimuksia, mutta ei tietoa niiden toteuttamisesta. Ennen sovittua teurastusaikaa saatetaan soittaa ja kysyä, miten nämä saa kiinni”, Muhniemen Lahtivaja -teurastamon yrittäjä tuskailee.

Hän kaipaa uusille lampureille vastaavaa opaskirjaa, kuin koiranpennun ostajille on.

”Kun sitä ei ole, lampaiden myyjän pitäisi käydä läpi, mitä lampaanpito vaatii ja miten koko ketju hoidetaan. Moni yllättyy jo siitä, miten sitovaa lampaiden pito on.”

Vastuullisuutta eläinkauppaan

Teurastamot peräävät vastuullisuutta etenkin ammattilampureilta, jotka myyvät eläimiä.

”Pitäisi muistuttaa kokematonta ostajaa miettimään koko ketjua, myös sitä, mitä lampaille tehdään syksyllä”, Närhilä sanoo. Hän arvioi, että alaa tuntemattomille saatetaan myydä joskus myös heikkoa eläinainesta tai vanhoja eläimiä.

”Niistä teurastamolta palautuksena otetusta lampaanlihasta voi jäädä aika huono kuva.”

Knuuttila muistuttaa, että muutaman lampaan voisi teurastaa omaan käyttöön itsekin, mutta osaaminen siihen on nykyisin harvassa.

”Metsästysporukoissakin harva enää käsittelee itse saaliin. Ja harva pystyy lemmikkilampaita lopettamaan.”

TERHI TORIKKA

Päivi Väinölä kertoo, ettei ammattilampuri voi ottaa kesälampaita takaisin tautiriskin vuoksi. Tarvittaessa hän neuvoo ostajille teurastamoja.

Lampuri: Suurin osa ostajista vastuullisia

IITTI (MT)

Lampuri **Päivi Väinölä** myy vuosittain noin 100-150 karitsaa eloon. Pääosa menee maisemanhoitotöihin, osa lemmikeiksi.

Hänen kokemuksensa mukaan lampaiden ostajat ovat pääsääntöisesti vastuullisia ja etsivät tietoa etukäteen. ”Ostajilla on yleensä aika hyvä käsitys eläinten pidosta. Moni soittaa jo edellisenä kesänä ja hankkii eläimet vasta seuraavana, kun paikat ovat kunnossa.”

Väinölä ohjeistaa uusia ostajia huolehtimaan laitumen aitaamisen ja sääsuojan lisäksi lampaiden vedestä, kivennäisistä, suolakivestä ja tarvittaessa lisäruuasta syksyllä.

Rekisteröityminen kuntoon

Lampuri neuvoo myös, minkä kokoinen katras alueelle suunnilleen sopisi. Ennen kauppoja hän tarkistaa aina, että ostaja on rekisteröitynyt lampaanpitäjäksi.

”Lammas ei lähde meiltä ennen sitä.”

Moni ymmärtää tautisuojauksen vuoksi tehtävän rekisteröinnin hyvin, mutta joillekin se on ongelma.

”En tiedä miksi. Mutta toivottavasti he eivät saa ostettua lampaita mistään.”

Väinölälle ostajan ohjaus on osa eläinkauppaa.

”Koen, että on minun vastuullani kertoa, miten lampaita hoidetaan. Minulle saa aina soittaa. Ne on eläviä eläimiä, totta kai olen valmis neuvomaan.”

Teurastuksista tulee ostotilanteessa puhetta harvemmin.

Lemmikkilampaiden ostajat eivät halua kuulla siitä ja osalle maisemanhoitoeläimiä hankkivista asia on tuttu ennalta, Väinölä kertoo.

Syksyllä hän saa jonkin verran soittoja teurastamon etsintään liittyen. ”Kaikki eivät varmaan huomaa varata teurastusaikaa ajoissa”, hän harmittelee.

Moni maisemanhoitoeläimiä ostava myy syksyllä lihaa myös muille. Väinölä arvioi sen vaikuttavan eläinten kasvun tarkkailuun positiivisesti.

Hän korostaa, että karitsojen kasvua pitää seurata kesän aikana punnitsemalla tai ainakin käsin selän lihakkuutta kokeilemalla. ”Villa hämää paljon, pelkkä eläimen katsominen ei riitä.”

Tarvittaessa eläimille on pystyttävä antamaan lisäruokaa, jotta ne kasvavat syksyksi teuraskokoon.

TERHI TORIKKA

Kesäkanojen suosio kasvanut

Kesälampaisiin tai muihinkaan kesäeläimiin liittyviä yhteydenottoja ei syksyllä ainakaan toistaiseksi ole tullut Eviraan, kertoo ylitarkastaja **Helena Hepola** eläinten terveys ja hyvinvointi -yksiköstä.

Hänen mukaansa keväällä kyselyjä tuli esimerkiksi eläintenpitäjäksi rekisteröitymiseen liittyen. Etenkin harrastekanojen suosio on kasvanut nopeasti.

Eviran rekisteritietojen mukaan alle 15 kanan pitäjäksi on viime kesän aikana rekisteröitynyt 25 uutta toimijaa. Kaikkiaan rekisterissä on 283 pienkanalan pitäjää, joista suurimmalla osalla on 6–10 kanaa.

Joukossa saattaa olla myös lopettaneita, sillä lyhytaikaisissa eläintenpidoissa toiminnan lopettamisilmoitus jää helposti tekemättä, kertoo ylitarkastaja **Matleena Haapa** Evirasta.

Uusia eläintenpitäjiä silmällä pitäen Eviran verkkosivuille on koottu muistilistat kesäkanojen ja -lampaiden pitäjille. Evira toivoo niiden tavoittavan jo eläintenpitoa suunnittelevia.

”On tärkeää perehtyä etukäteen eläinlajiin, jonka aikoo ottaa hoitaakseen. Pitämisen lisäksi siihen kuuluu se, miten aikanaan luovun eläimestä”, Hepola muistuttaa.

Eläinsuojelutapauksia ei tiedossa

Suomen eläinsuojeluyhdistyksen (SEY) vs. toiminnanjohtaja **Maria Lindqvist** muistuttaa, että eläimelle on taattava asianmukaiset tilat ja ruokinta, vaikka sen pito olisi lyhytaikaista.

”Toivomme, että eläimen hankintaan suhtaudutaan harkinnalla ja vakavasti, ei hetken mielenjohteesta.”

Myös eläimen kohtaloa syksyllä on mietittävä ajoissa. ”Jos päädytään lopettamiseen, sekin on tehtävä ammattimaisesti.”

TERHI TORIKKA

AIKATAULU

Kesälampaan vuosi

Ota yhteyttä lampuriin ja sovi kesälampaiden hankkimisesta viimeistään maaliskuussa. Lampaita on hankittava vähintään kaksi.
Rekisteröidy karjanpitäjäksi kunnan maaseututoimistossa ennen lampaiden ostoa.
Lampaat tulevat tilalle toukokuun puolivälin jälkeen.
Syötä lampaita ja huolehdi, että ne saavat riittävästi vettä ja kivennäisiä.
Sovi teurastuksesta ajoissa, viimeistään syyskuussa.
Toimita lampaat teurastamolle lokakuussa.
Muista: Lampaiden kuljetus edellyttää eläinlääkärin hyväksymää kuljetuskärryä sekä eläinkuljettajan tutkintoa.
Lähde: Suomen lammasyhdistys ry

Lammasketjun toiminta kohentunut

Lampaiden teurastus ruuhkautui viime vuonna lähes koko maassa. Nyt tilanne näyttää paremmalta, kertoo Suomen teurastomoyrittäjien sihteeri **Kaarin Knuuttila**.

”Tarjontaa on tasaisemmin ja aikoja varattu hyvissä ajoin”, hän kiittää. ”Mutta on sen eteen tehty töitäkin.”

Knuuttilan teurastamon, Muhniemen Lahtivajan, kalenterissa on vielä tilaa joulukuussa, mutta siitä hän ei ole huolissaan.

”Se täyttyy kyllä.”

Lampaanliha liikkuu Knuuttilan mukaan ketjussa nyt melko hyvin. Pian kysyntää saattaa verottaa hirven- ja poronlihojen sesonki. ”Osassa kaupoista ne vievät välillä karitsanlihan paikan.”

Köyliössä toimivan Lallin Lampaan tuotantopäällikkö **Kati Kaisajoki** kuvailee lampaanlihan liikkumista ketjussa kohtuulliseksi.

”Ehkä yleinen taloustilanne vaikuttaa hieman. Osa rahtiteurastusta käyttävistä tiloista haluaa myydä lihaa myös teurastamolle.”

Ruuhkatilannetta Kaisajoki ei osaa arvioida, koska teurastamo oli laajennuksen vuoksi elokuun suljettuna ja nyt tarjontaa on senkin vuoksi runsaasti.

TERHI TORIKKA

Ruismestariksi 8 172 kilon hehtaarisadolla

Ilmajokelainen maatalousyhtymä Mäki-Latvala nappasi Ruismestari 2015 -tittelin. Yli kahdeksan hehtaarin ruispellosta saatiin talteen reilusti yli kahdeksan tonnia hehtaarilta.

Viileä kesä suosi ruista. Pro Ruis -yhdistyksen järjestämään satokisaan otti osaa 13 rukiin viljelyn ammattilaista. Kaikki ylsivät yli viiden tonnin hehtaarisatoon ja parhaat puivat yli kahdeksan tonnin satoja.

Ruismestariksi leivottiin MTY Mäki-Latvala Ilmajoelta. Huiman 8 172 kilon keskisadon ja myllylaadun lisäksi tilalla tehdyt viljelytoimenpiteet vakuuttivat raadin. **Mikko Mäki-Latvala** viljelee setänsä **Veikko Mäki-Latvalan** kanssa Mäki-Latvalan tilaa yhtymänä Ilmajoella.

Kilpailussa toiseksi sijoittui kokenut rukiin viljelijä **Kalle Sipilä** Hollolasta ja kolmanneksi nuori **Hannu Eskola** Loimaalta.

Voittajat valitsi raati, joka vieraili kaikilla tiloilla. Perimmäinen tarkoitus on lisätä rukiin viljelyä ja kannustaa tavoittelemaan korkeita satoja, raadin julkaisemassa tiedotteessa todetaan.

Kisassa ei mitata vain kiloja, vaan lisäpisteitä saa viljelytekniikasta, taloudesta ja ympäristöstä. Viljelyalat vaihtelivat viidestä yli 80 hehtaariin. Mäki-Latvalassa ruista kasvoi 8,5 hehtaaria.

Kunniamaininta annettiin oripääläiselle **Janne Tiirille**, joka viljelee kotimaista Reetta-ruista siemeneksi.

Ruis sopii sikatilan pellolle

Mäki-Latvalassa kasvatetaan sikoja. Ruista on ollut viljelyssä lähes vuosittain. Isäntien mukaan ruis sopii syysrapsin tavoin sikatilan rehuntuotantoon painottuvaan viljelykiertoon.

VEIKKO NIITTYMAA

Viimeiset puinnit ovat menossa, yöpakkaset hidastavat viljan kuivatusta

Satakunnassa ja Pohjois-Savossa viljoista uskotaan jäävän jopa kymmenen prosenttia peltoon. Syynä ovat heikot tai hukkuneet kasvustot. Varsinais-Suomessa ja Etelä-Savossa arviot liikkuivat viiden prosentin tienoilla.

Aurinkoinen ja kohtuullisen kuiva sää on suosinut viimeisiä puinteja, Vilja-alan yhteistyöryhmä (Vyr) toteaa syksyn viimeisessä puintikatsauksessaan.

Päivittäistä puintiaikaa on tässä vaiheessa varsin vähän. Lisäksi kuivurikapasiteetti on monella tilalla noussut pullonkaulaksi, sillä yöpakkaset pidentävät kuivatusaikaa. Öljyä kuluu paljon.

Vyr:n asiantuntijaraadin arvion mukaan suurin osa viljoista ja syysöljykasveista on saatu puitua ja loput saadaan talteen ennen viikon lopulle ennustettuja sateita.

Raatilaisilta kysyttiin arviota puimatta jäävien kasvustojen osuuksista. Ne vaihtelevat alueittain paljon.

Satakunnassa ja Pohjois-Savossa viljoista uskotaan jäävän jopa kymmenen prosenttia peltoon.

Syynä ovat heikot tai hukkuneet kasvustot.

Varsinais-Suomessa, Etelä-Savossa ja Keski-Pohjanmaan alueella arviot liikkuivat viiden prosentin tienoilla. Korjaamatta jää myöhään kylvettyjä kasvustoja, jotka eivät ehdi valmistua, ja lakokasvustoja.

Muualla maassa arviot korjaamatta jäävästä vilja-alasta liikkuvat muutamissa prosenteissa.

Öljykasvien korjuu sujunut pelättyä paremmin

Valtaosa öljykasveista ja härkäpavustakin on jo puitu.

Satakunnan alueella öljykasvien puintitilanne näyttää olevan muita alueita heikompi, sillä kasvustot eivät ole vieläkään valmistuneet.

Arvioiden mukaan siellä vain noin 30 prosenttia syysöljykasveista ja 20 prosenttia kevätöljykasveista oli tämän viikon alkuun mennessä puituna.

Pohjois-Savon alueella arvioidaan kevätöljykasveista olevan noin puolet puituna. Savon pohjois- ja eteläosissa arviot liikkuvat 70:n ja 75 prosentin välillä.

Muualla maassa kevätöljykasveistakin arvioidaan jo 80–100 prosenttia puiduiksi.

Homemyrkyistä ei ongelmaa

Viljan laadun asiantuntijat arvioivat pääasiassa hyväksi tai keskimääräiseksi.

Hometoksiinit ovat pysyneet kurissa. Puintikauden päätteeksi niitä on havaittu jonkin verran kauralla ja ohralla.

Etenkin ohran ja kauran hehtolitrapainojen on raportoitu olevan paikoin jopa erinomaisia.

Myöhään kylvetyissä kasvustoissa ne ovat alentuneet.

Vehnää on koko puintikauden vaivannut alhainen valkuaispitoisuus. Suuren osan vehnäsadosta arvioidaankin menevän tänä vuonna rehuksi.

Puintikauden edetessä myös vehnien sakoluvut ovat laskeneet.

SATU LEHTONEN

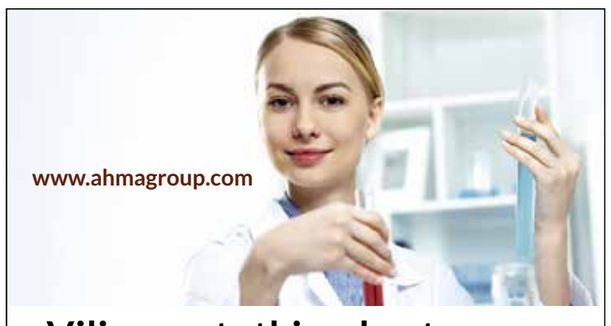

Viljavuustutkimukset kotimaiselta asiantuntijalta!

- nopeasti ja luotettavasti
- tunnetusti edulliset hinnat
- meiltä myös neulasanalyysit: näytteenotto talvella puiden lepotilan aikana

Suomen Ympäristöpalvelu kuuluu Ahma ympäristöön.

SUOMEN YMPÄRISTÖPALVELU LABORATORIO
www.suomenymparistopalvelu.fi
AHMA
Sammonkatu 8, 90570 Oulu, puhelin 044 5885 260